

ХҒТАР 19.41.41

<https://orcid.org/0009-0008-3796-6315>

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-7174-2024-146-1-47-56>

Дронның журналистикада қолданылуы: мүмкіндіктер мен шектеулер

Ш.Ж. Қанашева, С.М. Дүйсенғазы

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

(E-mail: arshin84@mail.ru)

Аңдатпа. Технологияның қарыштап дамуынан журналистика саласы да шет қалған жоқ. Коммуникациялық технологиялардың дамуымен журналистика туралы түсінік те өзгерді. Дәстүрлі журналистика трансформацияланды. Бұрын жаңалықты медиа өндіруші, ал бұқара тұтынушы болса, жаңалықтарды жинау үдерісіне дрондардың енуімен азаматтық журналистика деп аталатын балама ақпарат көзі пайда болды. Журналистердің «әуедегі көзі» болып саналатын дрондар азаматтық журналистика өкілдерінен бастау алып, медиа холдингтеріне дейін журналистика тәжірибесіне жаңа мүмкіндіктер ұсынуда. Дрондар өрт, жер сілкінісі, су тасқыны сияқты апаттарда залалдың таралу аумағын, соғыс алаңдарында, спорттық жарыстар мен концерттерде іс-шараның ауқымын көрсете алуы жағынан физикалық тұрғыда үлкен артықшылыққа ие. Сондай-ақ журналистің жаңалыққа жылдам қол жеткізу және ыждағатты түрде жариялауына жағдай жасайды. Дегенмен, дрон технологиясының журналистикадағы хабар таспаудың мүмкіндігін кеңейтуімен қатар ұлттық қауіпсіздік, халықтың саулығы мен қауіпсіздігі, жеке өмір мен қоғамдық қауіпсіздік секілді салаларда туғызатын қатерлерін, сондай-ақ заңдық және этикалық мәселелерді ескерусіз қалдыруға болмайды. Аталмыш мақсаттағы тыйым мен шектеулер екінші жағынан сөз бостандығының қысымына келіп тірелуі мүмкін. Бұл мақалада дрон қолданудың журналистикаға әкелген жаңа тынысы мен үлесі, сондай-ақ, мүмкіндіктерімен қатар шектеулері талданады.

Түйін сөздер: дрон, дрон журналистикасы, азаматтық журналистика, жаңа медиа, жаңа коммуникациялық технологиялар, ұшқышсыз ұшу аппараты.

Кіріспе

Технологияның көз ілеспес жылдамдықпен ілгерілеуі коммуникациялық технологияның да қарқынды дамуына ықпал етіп, «жаңа медиа» ұғымының анықтамасы күн өткен сайын өзгеруде. Жаңа медиа қолданбалары белгілі бір кезең үшін ғана жаңа. Бұдан бірнеше жыл бұрын «жаңа медиа» деп ғаламтор және сандық технологияны сипаттасақ, қазіргі таңда дрон тәжірибесін жаңа медиа ретінде негіздей аламыз.

«Медиа теоретигі Маршалл Маклюэн «Коммуникация құралдары адамның өзін сыртқы әлемге «кеңейтуі, ұлғайтуы» болып табылады. Мысалы, телефон, телеграф – оның Саққұлағы (құлағының ештеңені қалт жібермей естігіштігі), самолет, ғарыш кемесі – оның Желаяғы (қатынас құралы – аяқтың жылдамдауы), теледидар, компьютер – оның Көреген қырағы көзі, жаңылмас миы және т.с.с.» [1] десе, дронды да адамның әуедегі көзі ретінде сипаттай аламыз. Дронның арқасында ой жетер жерге көз де жетті. Сандық коммуникациялық технологиялардың арқасында бейнелер жетілдірілді. Қазіргі тұтынушы жай мәтінді місе тұтпайтын болды. Бұдан бар-жоғы 10 жыл бұрын «айшылық алыс жерлерден жылдам хабар алғызу» өзекті болса, қазір жылдамдыққа қоса ақпараттың бейнемен байытылуы маңызға ие. Дронның арқасында бұл қажеттілік те оңай қанағаттандырылады. Ұшқышсыз ұшатын аппараттардың игілігі мұнымен бітпейді. Бұрынғы пассив көрермен немесе тыңдаушы аудиторияны да әрекетке көшірді. Дрон технологиясының арқасында белсенді аудитория қалыптасты, нәтижесінде азаматтық журналистика қарқынды дамыды.

Дүниежүзінде журналистика саласында өзін мойындатқан дрондар Қазақстанда да журналистика тәжірибесі ретінде кеңінен таралуда. Дрондар ақпарат агенттіктерін видеоматериалдармен қамтамасыз етуден бастап, жалпыхалықтық Наурыз мейрамын тойлау, ірі спорттық және мерекелік іс-шаралар секілді ауқымы үлкен оқиғаларда қолданылуда [2]. Осы тұрғыда алғанда дрондар еліміздегі журналистика саласындағы маңызын күннен-күнге арттырып, хабар алу саласына айтарлықтай үлесін қосып жатыр. Алайда, «аспандағы көздің» оң үлестерімен қоса, қауіпсіздік пен этика сияқты проблемаларды тудыруы мүмкін екендігі жасырын емес. Өйткені, дрон технологиясы ең алдымен әскери мақсатта қолданысқа шыққаны бәрімізге мәлім. Ұшқышсыз және қашықтан басқару пульті арқылы басқарылатын дрондар алғаш рет қолданылғанда, олар американдық қорғаныс үшін қауіпті аймақтарда ұшып, денелеріндегі камералармен суретке түсіріп, қорғаныс саласы үшін аймақ туралы ақпарат жинады [3]. Кейіннен Жапония ІІ дүниежүзілік соғыста бомба таситын дрондарды іске қосты [4]. Америка Вьетнам соғысы кезінде дронның артықшылықтарын пайдаланылды [5]. Сондай-ақ Израиль қорғаныс күштері 1970 және 1980 жылдары қауіпсіздік мақсатында ұшқышсыз ұшу аппараттарына (Unmanned Aerial Vehicles) жүгінді [6].

Кейіннен дрондар әскери мақсаттан бөлек азаматтық және коммерциялық мақсаттарда қолданыла бастады. Әсіресе денесіндегі камералармен алыс қашықтықтан суретке түсіру мүмкіндігі қоғамда қызығушылық тудырып, бағасының қолжетімділігі оны коммерциялық және хобби мақсатында пайдалануды жеделдетті.

Азаматтық алаңға дендеп енгеннен кейін дрондар полиция тәжірибесінде, ауылшаруашылық жұмыстарында, картаға түсіруде және табиғи өмірді бақылауда тиімді пайдаланылды. Ұшқышсыз ұшатын аппараттардың аталмыш салалардағы қолданысынан соң, БАҚ та жаңалықтар өндірісінде дрондарды пайдалануға тырысты. Шындығында журналистика саласына аспаннан түсірілген суреттердің қолданылуы жаңа жағдай деуге келмейді. Тікұшақтардың көмегімен аспаннан түсірілген суреттер ХХ ғасырда журналистика саласында ықпалды еді. Бірақ дронның кең таралуындағы басты себептер оның құны өте төмен, шағын және журналистер үшін қауіпсіз болуында. Осы себептер медиа ұйымдарын дрондарды пайдалануға итермеледі. 2011 жылы Жапонияда болған жер сілкінісі мен цунами салдарынан зақымданған Фукусима АЭС-індегі реактордағы сызаттан жайылған радиациялық ағын үлкен алаңдаушылық тудырды. Ағынға байланысты кіруге болмайтын аймақтағы зақымды анықтау үшін дрон-ұшақтар қолданылды және ақпарат дрондар арқылы жиналды [7]. Осылайша дрондар адам үшін қауіпті жағдайларда сенімді түрде пайдалануға болатыны дәлелденді.

Дрондардың әсіресе, табиғи апаттар туралы жаңалықтарда үлкен артықшылықтар ұсына алатынын көрсететін кадрларды қарапайым, әуесқой таспаға түсіріп, азаматтық журналистикада дронның функциясы өркендей бастады. Солардың бірі - 2013 жылдың қаңтарында Риан Тейлор есімді әуесқойдың Австралияның Тасмания орманындағы өрт туралы бейнетүсірілімі [8]. Тейлордың азаматтық журналистикада ықпалды қолданылатын әлеуметтік желі арналарының бірі YouTube-қа жүктеген бейнеролигі ABC TV жаңалықтарында көрсетілді.

Сол жылдың қазан айында тағы сол Австралияның Жаңа Оңтүстік Уэльс штатында орын алған орман өртін де «Civi Drones» дейтін лақабы бар бір кісі түсіріп, YouTube-қа жүктеген [9]. 37 мың гектар орманды жойып жіберген табиғи апатты және оны сөндіру жұмыстарының бейнежазбаларын ішінде BBC News және ABC TV бар көптеген ірі медиа холдингтері жарияланды [7]. Cividrones веб-сайтының басты бетінде дронның әскери мақсатта қолданылуы кезінде орын алған адам шығыны себебімен ойға оралатын жағымсыз имиджінің орнына «Дрондарды азаматтық, бейбіт мақсатта қолдану» секілді оң ассоциациясы анық көрінеді. Дронның игі мақсатта пайдаланылуына тағы бір мысал - 2015 жылы Associated Press-тің зерттеуші тілшілері Digital Globe спутниктерін Мьянмадан келген жүк кемелерінің адамдарды балық аулауға мәжбүрлеген құл еңбегін пайдаланғаны туралы дәлелдер алу үшін қолданды. Бұл деректерді Пулитцер сыйлығының иегері «Сіздің балықтарыңызды құлдар ауламады ма?» әңгімесі үшін пайдаланды. Осы жарияланымнан кейін 2000 құл босатылып, Америка Құрама Штаттары жаңа реформалар туралы бастамаларын жарыққа шығарды [10].

Ал ірі медиа холдингтері жүргізген дрон түсірілімдердің алғашқысының бірі - 2013 жылы қарашада Филиппинде орын алған және «ұлттық апат» деп жарияланған «Хайян» тайфуны туралы CNN жаңалықтары [11]. BBC News арнасының Филиппиндегі су тасқыны туралы бейне жаңалықтары [12] мен Екінші дүниежүзілік соғыста құрылған және 1 миллионнан астам адам қаза тапқан концлагерінің қазіргі күйіне қатысты бейне жаңалықтар алғашқы мысалдардың бірі болып саналады [13].

Жаңалықтың мазмұнында аспаннан түсірілген фотосуреттер мен бейнелерді ұсыну аудиторияның жаңалықтарды қабылдау тәжірибесін байытады. Дрондар жинаған контенттер тұтынушыға жаңа тәжірибе ұсынады. Reuters, CNN, BBC, AP, AFP, Освенцим Itar-Tass, XinHua, Getty Images, The New York Times, The Washington Post және USA Today өз жаңалықтарында дрон суреттерін пайдалануды күннен-күнге арттыруда.

Дрондарды журналистика саласында бас тарта алмайтын технология рөліне шығарған мүмкіндіктер мен қызметтерін төрт тақырып аясында жинақтауға болады. Бұлар 1) «Жаңалықтарды жинау тәжірибесін жеңілдету және нығайту», 2) «Хабар контентінің күшеюі мен жаңалықтарды жеткізуге қатысты ұсынатын артықшылықтары», 3) «Балама БАҚ және журналистика тәжірибесі үшін жаңа каналдар ұсыну» және 4) «Үнемді болу».

1) Жаңалықтарды жинау тәжірибесін жеңілдету және байыту

Дәстүрлі журналистикада қолданылатын таспалау технологиялары шектеулерінің көбін артта қалдыратын дрондар, әсіресе әуеден қозғалыстағы бейнелер түсірудегі артықшылықтарының арқасында бұрын таспалануы мүмкін болмаған суреттерді алуға мүмкіндік берді. Дрондарға дейін бейнелеу технологиялары адамның көру қабілетінің физикалық шектеулеріне түбегейлі тәуелді болғаны жаңалықтарды жинау, өндіру және тарату тәжірибесіне де шектеулер әкелді. Суретке түсіргенде тек көз жетер жерді, көше деңгейінде ғана ала алсақ, дрондар арқылы аспаннан қозғалатын бейнелерді алуға мүмкіндік туды. Дрондар жаңалық орнының көрінетін аймағын кеңейтіп қана қоймай, ұшатын камера секілді қозғалыс қабілетімен ақпаратқа қол жеткізу үшін жеделдік пен ұтқырлық енгізді [14].

Медиа ұйымдары дрондардың арқасында таспалаған, басқа жолмен алу мүмкін емес бірегей суреттердің арасына 2014 жылы Италиядағы көшкін себеп болған алып тастың құлауы, 2014 жылы Арканзаста болған торнадо және 2015 жылы Непал астанасы Катмантуда болған 7,9 балдық жер сілкінісін мысалға келтіруге болады.

2) Хабар контентінің күшеюі мен жаңалықтарды жеткізуге қатысты ұсынатын артықшылықтары

Дрондар бұрынғы технологиялармен салыстырғанда сурет пен бейне түсіруде кеңістік пен уақыт шектеулерінен айтарлықтай асып кетуден басқа, хабардың мазмұны мен жаңалықтарды жеткізуді байыту мен нығайтуға қатысты артықшылықтар ұсынады. Әртүрлі ерекшеліктері бар камералардан бөлек жылу мен қозғалысқа сезімтал өлшеу құрылғыларының оңай орнатылатын дрондардың арқасында сандық карта, аналитикалық деректер және панорамалық кескіндерді алу анағұрлым оңтайланды. Бұл оқиға журналистерді куәгерлердің сөздерін қанағат тұтудан және ресми ұйымдардың деректеріне тәуелді болудан құтқарды [15].

Әуеден құс көзімен қарау арқылы алынған көрнекі материалдар – бұқара мен қалың топтың көлемін көрсететін қозғалмалы бейнелер, табиғи апаттар немесе соғыс салдарынан болған қирандының үлкен аумағын қамтитын жоғары драмалық әсері бар суретті жаңалықтарды көрнекі түрде қолдайтын, күшейтетін материалдар болып табылады. Сонымен бірге дрондардың арқасында әртүрлі ракурстен суретке түсіру

мүмкін болғандықтан, жаңалыққа арқау болатын оқиғаны немесе орынды әртүрлі қырынан ұсыну – аудиторияға көңілге қонымдырақ және ерекше драмалық әсерге ие жаңалықтардың ұсынылуына ықпал етеді.

Бұл әсерді Небраска-Линкольн университетіндегі Дрон журналистика зертханасының негізін қалаушылардың бірі, журналист Мэттью Уэйт былайша сипаттайды: «Егер сіз журналист ретінде үлкен дауыл немесе су тасқыны туралы хабарлаған болсаңыз, залалдың көлемін мағыналы жеткізу қаншалықты қиын екенін білесіз. Дрондар – мақсатқа бағытталған құралдар. Адамдарға не болғанын түсіну үшін бірнеше секундтық бейне мен бірнеше фотосуреттер [дронмен түсірілген] жеткілікті» [16].

3) Балама БАҚ және журналистика тәжірибесі үшін жаңа каналдар ұсыну

The New York Times фототілшісі Джош Ханердің «дронның аспанды демократияландыруы» дейтін ұғымы абстракт мағынасынан гөрі адам көзқарасының физикалық шектеулерін жойғандығын білдіруге арналған. Дрондардың арқасында аспанды «көру» бәріне қолжетімді екенін айтқысы келеді. БАҚ цензурасы жағдайында дрондар балама БАҚ және журналистік тәжірибелер үшін маңызды артықшылықтарды ұсына алады [17]. Қазіргі таңда ұжымдық немесе жеке кәсіби журналистік қызметтен басқа, дрондар азаматтық журналистикада кеңінен тарала бастады. Қабырғаларды, тосқауылдарды аттап өте алатын дрондар бұқараны үкімет тарапынан «бақыланатын аудитория» позициясынан үкіметті «бақылайтын аудитория» позициясына ауыстыру арқылы белгілі бір мағынада «бір-бірін өзара қарама-қарсы түрде бақылауға» мүмкіндік береді [18]. Солай бола тұра Джон Миллер «Дрон – бұл жай ғана перспектива. [Бұл] демократияландыру технологиясы болуы мүмкін, бірақ бұл панацея емес. Бұл тек жаңа перспектива», – дейді [10].

4) Үнемді болуы

Ақпарат, деректер жинау және ықпалды суретке түсіру сияқты журналистикаға ұсынатын үлкен артықшылықтарына қарамастан, дрондар бүгінгі жағдайда арзан деп санауға болатын құрал болып табылады. Дрондарды пайдалану ұшақ немесе тікұшақтар сияқты дәстүрлі басқарылатын ұшақтарға қарағанда әлдеқайда қолжетімді. Тіпті кейбір дрондардың құны смартфон немесе сандық камера сияқты [16]. Сөзсіз осы дамудың қозғаушы күштерінің бірі ретінде әуесқойлар немесе «дронды өзіңіз жасаңыз» түріндегі дрондарды қолайлы бағамен табуға болатын онлайн-сауда мүмкіндіктерін ұсынатын халықаралық дрондар нарығын ескеру қажет. Бұл құрылғыларды алу үшін үлкен бюджеттердің қажет болмауы кәсіби медиа институттарынан бөлек, балама БАҚ-қа журналистикалық тәжірибе үшін маңызды артықшылықтар қатарында. Екінші жағынан дрондарды хоббиге пайдалануға қатаң заңдық шектеулердің болмауы жеке дрон журналистикасына жол ашатын факторлардың бірі болып табылады [19].

Қорытынды

Журналистикада дрондарды қолдану жаңа және даулы мәселе болып қала бермек. Бұрын әуеден бейнетаспалау керек болғанда оқиға орнын кең ракурста көрсету жалға алынған тікұшақтар арқылы жүзеге асатын. Бұл қолданыстың шығыны көп екені

былай тұрсын, әуеден түсіру қауіпті оқиғалар кезінде тілшілер мен операторлар үшін үлкен қатер төндірген-ді. Дрондар керісінше қашықтан басқару мүмкіндігінің арқасында журналистер үшін қауіпсіз және шығыны аздау, сонымен қатар тұрақты немесе қозғалатын камераларда туындайтын қиындықты да жойды. Табиғи және техногендік апаттар, митингілер мен шерулер сияқты жетуге қиын жерлер, биліктің жария немесе жасырын әрекеттері туралы хабарлау үшін жиі таңдалатын дрондар журналистерге әртүрлі қолайлылығын қамтамасыз етуде.

Бүгінгі таңда қанша жерден журналистиканың жаңа түрі «дрон журналистикасы» деген атпен сипатталғанымен, іс жүзінде жаңа түр еместігін айта кеткен жөн. Дрондар – медиа саласына репортаж жасауда қолданылатын балама камера, құрал, технология. Жоғары технологиямен жарақтандырылған бұл құралға журналистика миссиясын жүктеудің орнына, тілшілердің жаңа дерек жинау құралдарының бірі болып табылатын дрондардың дара журналистика және азаматтық журналистика сияқты түрлерінің дамуына жол ашады деу дұрысырақ. Өйткені, дрондар қолжетімді құрал болғандықтан бұл азаматтық журналистиканың қарыштауына оң ықпал етеді. Қарапайым халықтың ішіндегі біреуі жаңалық болып табылатын оқиғаны оңай түсіріп алып, оны әлеуметтік желіде тікелей эфирде көрсетеді немесе медиа ұйымдардың жаңалықтарына әлгіндей контентімен үлес қоса алады. Осыған байланысты дрон журналистикасы жергілікті һәм жаһандық деңгейдегі ақпарат агенттіктері мен тілшілері үшін оқиғаны баяндаудың негізгі құралы болатын жағдайға жетті деуге болады.

Дрондар тілшілер үшін көптеген артықшылықтар, әсіресе қауіпсіздік пен экономикалық ыңғайлы ахуалды ұсынуымен бірге, ұлттық қауіпсіздік қатері мен құпиялылық сияқты маңызды алаңдаушылықтар туындатады. Әуе кеңістігін бұзу, лаңкестік шабуылдар, заңсызбарлау мәліметтерін жинау, химиялық және биологиялық шабуыл сияқты ұлттық қауіпсіздікке қауіп төндіретін әрекеттер үшін дрондар өте қолайлы құрал болып табылады. Осы себепті әр елдің аталмыш тақырыптағы заңнамалық ережелерін технологиялық дамуларға сәйкес жаңартып отыруы маңызды. Екінші жағынан, бұл ережелер халықаралық құқық пен адам құқықтарына сәйкес құрылған болуы керек. Қауіпсіздік тек сылтау ретінде алға тартылып, жеке өмірге қол сұғылмаушылық пен құпиялылыққа қауіп төндіретін этикалық емес тәжірибелерден аулақ болуы тиіс. Өйткені, камераларымен қалаған жеріне ұша алатын дрондар бақылау, этика және жеке өмірге қол сұғылмау мәселелерінде жағымсыз салдар тудыруы мүмкін. Қауіпсіздік тұрғысынан дрондарды пайдалану қылмыс деңгейін төмендететіні «құпиялылықты құрбан етуге болады» деген ойларға әкелуі мүмкін. Сондықтан дрондарды пайдалану алаңын нақты анықтау маңызды. Жеке пайдалануға арналған алаңдардағы шектеулер журналистерге арналған шектеулерден өзгеше болуы керек. Хобби, кәсіби және әскери мақсатта пайдалану бір-бірінен нақты ережелер аясында алшақ болуы тиіс.

Әдебиеттер тізімі

1. Құлсариева А.Т. Коммуникация құралдарының түр өзгерісі және оның мәдениетке тигізетін әсері (М. Маклюэннің концепциясы негізінде). // Қазіргі заман мәдениеті. Оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2008. – 123 б.
2. Сухачева А.: «Журналистика дронов в Казахстане: опыт актауской медиакомпаниии «Лада» [Электронный ресурс]. - URL: <https://newreporter.org/2015/03/25/zhurnalistika-dronov-v-kazakhstan-opyt-aktauskoj-mediakompanii-lada/> (дата обращения: 31.01.2024).
3. Ntalakas A., Dimoulas C., Kalliris, G., Veglis, A. (2017). Drone journalism: Generating immersive experiences, *Journal of Media Critiques* 3 (11), 187-199.
4. Garamone J. (2002). From U.S. Civil War to Afghanistan: A Short History of UAVs. U.S. Department of Defence, American Forces Press Service. DEFENSE. gov. [Electronic resource]. URL: <http://archive.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=44164> (Accessed:23.01.2024).
5. Longino D.A. (1994). *Role of Unmanned Aerial Vehicles in Future Armed Conflict Scenarios*. Alabama: Air University Press.
6. Bone E. ve Bolkcom, C. (2003). *Unmanned aerial vehicles: Background and issues for Congress*. Library of Congress, Washington D.C: Congressional Research Service.
7. Corcoran, M. (2014). *Drone Journalism: Newsgathering applications of unmanned aerial vehicles (UAVs) in covering conflict, civil unrest and disaster*. Introductory Paper, Australia: Australian Broadcasting Corporation.
8. Taylor T. (2013). RianRex, Quadcopter Aerial View of Tasmanian Bush Fires Damage. [Electronic resource]. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rFZA0SX31Xw> (Accessed: 23.01.2024).
9. Civi Drones (2013). Litgow On Fire. YouTube. [Electronic resource]. - URL: https://www.youtube.com/watch?v=1EAp_NhbF68 (Accessed: 20.10.2023).
10. Сенгул-Джонс М. Использование дронов в журналистике: путеводитель [Электронный ресурс]. URL: <https://gijn.org/ru/istorii/ispolzov-ie-dronov-v-zhurnalistike/> (Дата обращения: 31.01.2024).
11. CNN (2013). A Bird’s Eye View of Haiyan Devastation. [Electronic resource]. URL: <https://edition.cnn.com/videos/world/2013/11/18/philippines-drone-camera-penhaul.cnn> (Accessed: 23.11.2022).
12. BBC News (2011). Philippines Storm Kills Hundreds in Mindanao Floods. [Electronic resource]. URL: <http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-16229394> (Accessed: 23.01.2024).
13. BBC News (2015). Auschwitz: Drone Video of Nazi Concentration Camp. [Electronic resource]. URL: www.youtube.com/watch?v=449ZOWbUkf0 (Accessed: 22.01.2024).
14. Clarke R. (2013). The New Meaning of Point of View: Media Uses and Abuses of New Surveillance Tools. Roger Clarke’s Website. [Electronic resource]. URL: <http://www.rogerclarke.com/II/APC-130225.html> (Accessed:12.08.2022).
15. Holton A.E, Lawson S., Love, C. (2015). Unmanned Aerial Vehicles: Oportunities, Barriers, and the Future of Drone Journalism. *Journalism Practice*. Vol.9 No: 5: 634-650.
16. Eztler A. (9.12.2016). Dronism: Exploring the Use of Drones in Journalism. News Media Alliance. [Electronic resource]. URL: <https://www.newsmediaalliance.org/technologyuse-drones-journalism/> (Accessed: 23.01.2024).
17. Bell M. (2011). Drone Journalism, The Idea could Fly in the US. The Washington Post. [Electronic resource]. URL: https://www.washingtonpost.com/blogs/blogpost/post/drone-journalism-busine-sses-and-policing--the-pilotless-aircraft-could-soon-fill-us-skies/2012/02/21/gIQAxB2gRR_blog.html (Accessed:17.11.2023).

18. Tremayne, M. ve Clark, A. (2014). New Perspectives from the Sky. Unmanned Aerial Vehicles and Journalism. *Digital Journalism*, 2:2, 232-246.

19. Estrin J. (14.03.2017). Democratizing the Sky: Drones in Visual Journalism. *The New York Times*. [Electronic resource]. URL: <https://archive.nytimes.com/lens.blogs.nytimes.com/2017/03/16/democratizing-the-sky-drones-in-visual-journalism/> (Accessed:23.10.2022).

References

1. Kulsarieva A.T. Kommunikaciya kuraldarynyn tyr ozgerisi zhane onyn madenietke tiguezetin aseri (M. Maklyennin koncepciyasy negizinde) [Types of communication tools and their impact on culture (based on the concept of M. McLuen)], *Kazirgi zaman madenieti [Modern culture]: Study guide* (Kazak universiteti, Almaty, 2008, 123 p.). [in Kazakh]

2. Suhacheva A. Zhurnalistika dronov v Kazakhstane: opyt aktauskoj mediakompanii «Lada» [Drone journalism in Kazakhstan: the experience of Aktau media company «Lada»]. [Electronic resource]. Available at: <https://newreporter.org/2015/03/25/zhurnalistika-dronov-v-kazaxstane-opyt-aktauskoj-mediakompanii-lada/> (Accessed:31.01.2024). [in Russian]

3. Ntalakas, A., Dimoulas C., Kalliris, G., Veglis, A. Drone journalism: Generating immersive experiences, *Journal of Media Critiques* 3 (11), 187-199 (2017).

4. Garamone, J. (2002). From U.S. Civil War to Afghanistan: A Short History of UAVs. U.S. Department of Defence, American Forces Press Service. DEFENSE. gov. [Electronic resource]. Available at: <http://archive.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=44164> (Accessed: 23.01.2024).

5. Longino D. A. Role of Unmanned Aerial Vehicles in Future Armed Conflict Scenarios (Air University Press, Alabama, 1994). [in English].

6. Bone, E. ve Bolkcom, C. Unmanned aerial vehicles: Background and issues for Congress. Library of Congress, Congressional Research Service (Washington D.C., 2003). [in English]

7. Corcoran M. Drone Journalism: Newsgathering applications of unmanned aerial vehicles (UAVs) in covering conflict, civil unrest and disaster, Introductory Paper, Australia: Australian Broadcasting Corporation, 2014. [in English]

8. Taylor T. RianRex, Quadcopter Aerial View of Tasmanian Bush Fires Damage. 2013. [Electronic resource]. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=rFZA0SX31Xw> (Accessed: 23.01.2024).

9. Civi Drones (2013). Litgow On Fire. YouTube. [Electronic resource]. Available at: https://www.youtube.com/watch?v=1EAp_NhbF68 (Accessed:20.10.2023).

10. Sengul-Dzhons M. Ispol'zovanie dronov v zhurnalistike: putevoditel' [The use of drones in journalism: a travel guide]. [Electronic resource]. Available at: <https://gijn.org/ru/istorii/ispolzovanie-dronov-v-zhurnalistike/> (Accessed:31.01.2024). [in Russian].

11. CNN (2013). A Bird's Eye View of Haiyan Devastation. [Electronic resource]. Available at: <https://edition.cnn.com/videos/world/2013/11/18/philippines-drone-camera-penhaul.cnn> (Accessed: 23.11.2022).

12. BBC News Philippines Storm Kills Hundreds in Mindanao Floods. 2011 [Electronic resource]. Available at: <http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-16229394> (Accessed: 23.01.2024).

13. BBC News Auschwitz: Drone Video of Nazi Concentration Camp. 2015 [Electronic resource]. Available at: www.youtube.com/watch?v=449ZOWbUkf0 (Accessed:22.01.2024).

14. Clarke R. The New Meaning of Point of View: Media Uses and Abuses of New Surveillance Tools. Roger Clarke's Website. 2013 [Electronic resource]. Available at: <http://www.rogerclarke.com/II/APC-130225.html> (Accessed:12.08.2022).

15. Holton, A. E, Lawson S., Love, C. Unmanned Aerial Vehicles: Opportunities, Barriers, and the Future of Drone Journalism. *Journalism Practice*. 5 (9), 634-650 (2015).
16. Eztler A. Dronism: Exploring the Use of Drones in Journalism. News Media Alliance. 2016 [Electronic resource]. Available at: <https://www.newsmediaalliance.org/technologyuse-drones-journalism/> (Accessed:23.01.2024).
17. Bell, M. Drone Journalism, The Idea could Fly in the US. *The Washington Post*. [Electronic resource]. Available at: https://www.washingtonpost.com/blogs/blogpost/post/drone-journalism-businesses-and-policing--the-pilotless-aircraft-could-soon-fill-us-skies/2012/02/21/gIQAxB2gRR_blog.html (Accessed:17.11.2023).
18. Tremayne, M. ve Clark, A. (2014). New Perspectives from the Sky. *Unmanned Aerial Vehicles and Journalism*. *Digital Journalism*, 2:2, 232-246.
19. Estrin J. Democratizing the Sky: Drones in Visual Journalism. *The New York Times*. 2017 [Electronic resource]. Available at: <https://archive.nytimes.com/lens.blogs.nytimes.com/2017/03/16/democratizing-the-sky-drones-in-visual-journalism/> (Accessed:23.10.2022).

Ш.Ж. Канашева, С.М.Дуйсенгазы

*Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева,
Астана, Казахстан*

Применение дрона в журналистике: возможности и ограничения

Аннотация. От стремительного развития технологий не осталась в стороне и сфера журналистики. С развитием коммуникационных технологий изменилось и понимание журналистики. Традиционная журналистика трансформировалась. В то время как раньше СМИ были производителем новостей, а массы - потребителями, с появлением дронов в процессе сбора новостей появился альтернативный источник информации, известный как гражданская журналистика. Дроны, считающиеся «воздушным источником» журналистов, предлагают новые возможности для журналистской практики начиная от представителей гражданской журналистики до гигантских медиа-холдингов. Дроны имеют большое физическое преимущество в том, что они могут отображать площадь распространения ущерба в таких бедствиях, как пожары, землетрясения, наводнения, масштабы мероприятия на полях сражений, спортивных соревнованиях и концертах. Это также создает условия для быстрого доступа к новостям журналиста и информативной публикации. Однако нельзя упускать из виду риски, которые технология дронов создает в таких областях, как национальная безопасность, здоровье и безопасность населения, личная жизнь и общественная безопасность, а также юридические и этические вопросы, расширение возможностей ленты сообщений в журналистике. В этой статье анализируется новое направление и вклад использования дронов в журналистике, а также ограничения и возможности.

Ключевые слова: дрон, беспилотная журналистика, гражданская журналистика, новые медиа, новые коммуникационные технологии, беспилотные летательные аппараты.

Sh.J. Kanasheva, S.M.Duisengazy

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

The Use of Drones in Journalism: Opportunities and Limitations

Abstract. The field of journalism has not been spared from the rapid development of technology. With the development of communication technologies, traditional journalism has been transformed. In the past, news was produced by media and consumed by the masses. However, the advent of drones has led to the emergence of citizen journalism as an alternative source of information in the news gathering process. Considered the «eyes in the air» of journalists, drones are offering new opportunities for both citizen journalists and large media companies. Drones have a great physical advantage in that they can display the area of damage spread in disasters such as fires, earthquakes, floods, the scale of events on battlefields, sporting events and concerts. It also creates conditions for quick access to the journalist's news and informative publication. However, the dangers posed by drone technology in areas such as national security, public health and safety, personal life and public safety, as well as legal and ethical issues, cannot be ignored in addition to expanding the possibilities of journalistic reporting. This article analyzes the new breath and contribution that the use of drones has brought to journalism, as well as its possibilities and limitations.

Keywords: drone, drone journalism, citizen journalism, new media, new communication technologies, unmanned aerial vehicles.

Автор туралы мәлімет:

Қанашева Ш.Ж. – докторант, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Kanasheva Sh.J. – Ph.D. student, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Дүйсенгазы С.М. – ф.ғ.к., доцент, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Duisengazy S.M. – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).